

ФАРМАЦЕВТИЧНА МАФІЯ В УКРАЇНІ

Ключові слова: лікарські засоби, публічні закупівлі, організована злочинність.

Keywords: medicines, public procurement, organized crime.

Анотація: Розглянуто проблему діяльності фармацевтичної мафії в сфері публічних закупівель.

Abstract: The problem of the activity of the pharmaceutical mafia in the field of public procurement is considered.

Відповідно до статистичних даних, на кожні 100 тисяч населення в Україні припадає 64 тисячі хворих і 173 тисячі хвороб [1]. Держава, в особі Міністерства охорони здоров'я України, державних та комунальних закладів охорони здоров'я, виконуючи свої зобов'язання за ст. 49 Конституції України, з щорічно закуповує медичні препарати на мільярди гривень, використовуючи бюджетні кошти.

Тому бюджетні кошти є ласим шматком для багатьох структур, у тому числі й тих, які монополізували ринок лікарських засобів та розподілили між собою фармацевтичні підприємства. Це особи, що володіють фіктивними фірмами для перепродажу лікарських засобів державі за цінами вищими за ринкові. За допомогою корумпованих зв'язків з посадовими особами, що відповідальні за закупівлю на тендерах, такі особи отримують величезні гроші за кілька дзвінків і підпис на документах.

Дана проблема в нашій країні існує давно і досягла загально державних масштабів. Шкода, яка щорічно заподіюється внаслідок цього є катастрофічною, це: багатомільйонні збитки бюджету за медикаменти, невиконання планів закупівель, а також життя і здоров'я тисяч українців, що так і не дочекалися ліків від держави і т. ін.

Можна виділити низку причин, що сприяли зародженню і розвитку цієї проблеми в Україні. До найбільш значущих відносяться наступні: 1) відсутність належного нормативно-правового регулювання процесу закупівлі ліків; 2) корупція в управлінській сфері; 3) бездіяльність правоохоронних та контролюючих органів; 4) лобізм інтересів мафії в органах державної влади. На нашу думку, ці причини нерозривно пов'язані одна з одною взаємним причинно-наслідковим зв'язком.

Закон України «Про публічні закупівлі» та Господарський кодекс України регулюють набагато більшу сферу, ніж закупівля ліків, а тому не враховують усіх особливостей цього процесу. На підзаконному рівні відсутні спеціальні механізми, які б регулювали саме цей вид закупівель. Так можна придбати одну і ту ж кількість, одного і того ж лікарського засобу за дуже різними цінами, не порушивши закон. Існування таких схем, які це дозволяють, безпосередньо свідчить про першу проблему.

Друга проблема нерозривно пов'язана з першою, адже відсутність якісного регулювання дозволяє процвітати корупції та службовій злочинності в сфері управління на всіх рівнях. Так голови тендерних комітетів державних та комунальних закладів охорони здоров'я, розуміючи, що виявити в їх діях порушення законодавства майже неможливо і їх не притягнуть до відповідальності, свідомо йдуть на вчинення економічних та корупційних злочинів. Яскравим прикладом масштабності корупції є те, що в США оштрафована ізраїльська фармацевтична компанія за підкуп посадових осіб з України. Компанія виплатить штраф у сотні мільйонів доларів в рамках закону США про протидію корупції за кордоном за звинуваченням Мін'юсту США [2].

Відсутність справ подібних до вищенаведеної в Україні свідчить не про що інше, як про майже повну бездіяльність правоохоронних та контролюючих органів. В більшості випадків це є наслідком корумпованості правоохоронців, але свою роль відіграє і недосконалість регулюючих актів, що не дозволяє притягнути винних осіб до відповідальності при всіх стараннях правоохоронців. Антимонопольний комітет України також не належним чином здійснює боротьбу з порушеннями в цій сфері, вносячи рішення, що ніяк не спрямовані на боротьбу з ними.

Усе це пов'язано з тим, що найбільш відомі представники так званої фармацевтичної мафії зв'язані з представниками влади, деякі з них навіть займають ключові посади в Міністерстві охорони здоров'я та Комітеті Верховної ради України з питань охорони здоров'я. Саме вони саботують реформи у медичній сфері та прагнуть консервувати ситуації, що склалася. Приймаючи рішення далеко не в інтересах суспільства, вони лобіюють інтереси злочинних кланів, що контролюють фармацевтичну промисловість.

Розглядаючи ці причини у сукупності, стає зрозуміло, злочинні махінації з публічною закупівлею лікарських засобів є системною та добре організованою злочинною діяльністю.

Наша держава лише почала робити перші кроки у боротьбі з фармацевтичною мафією. Так закупівля ліків на державному рівні була передана від МОЗ до міжнародних організацій, що принесло свої результати [3].

З огляду на вищевказане, вважаємо, що допоможуть наступні заходи:

- на законодавчому рівні необхідно впровадити спеціальну систему закупівель ліків на рівні державних та комунальних підприємств;
- створити механізми контролю за ефективністю проведення публічних закупівель;
- посилити відповідальність для посадових осіб замовника, якщо закупівля ліків є явно неефективною з їхньої вини;
- здійснення антикорупційних заходів в управлінській та правоохоронній сфері;
- постійна перевірка чиновників МОЗ на наявність конфлікту інтересів.

Але це є неможливим без сильної політичної волі Кабміну та Президента, адже нині МОЗ залишається інструментом в руках мафії.

Список використаних джерел:

1. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2017. – 516 с.
2. У США оштрафована фармакологічна компанія за підкуп чиновників з України [Електронний ресурс] // Ліга.Бізнес. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://biz.liga.net/ekonomika/industriya/novosti/3568847-v-ssha-oshtrafovana-farmkompaniya-za-podkup-chinovnikov-iz-ukrainy.htm>.
3. МОЗ розпочало міжнародні закупівлі ліків на 2017 рік [Електронний ресурс] // Офіційний сайт МОЗ України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20170727_b.html.
4. Б.М. Головін Поняття злочинності у сфері економіки / Б.М. Головін [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/001-002-2013-1.pdf>.
5. Б.М. Головін Види злочинності / Б.М. Головін // Журнал східноєвропейського права. – 2015. – № 18. – С. 14-21.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017